

Vakbeweging en neoliberalisme

Saskia Boumans

NVA / 18-04-18

neoliberalisme

Jaren 40 >> Mont Pèlerin Society, de club van oa Friedrich Hayek, Milton Friedman, Karl Popper • vrije markt is ordenende principe van de markt >> gelijkheid • het belang van het individu staat centraal >> vrijheid

Jaren 70 >> dalende winsten en productiviteit • stijgende lonen door sterke vakbewegingen • crisis van Keynesianisme

Jaren 80 >> doorbraak met Reagan, Thatcher en Lubbers • kleine, maar faciliterende overheid • de ondernemende mens >> de nieuwe arbeidsmoraal

Jaren 90 >> vermarkting van veel sferen vd economie en samenleving • activerend arbeidsmarktbeleid >> voorwaardelijke sociale zekerheid • flexibilisering arbeidsmarkt >> commodificering van arbeid

VRIJHEID

“Steeds komt het op een actief soort vrijheid aan, een dynamisch vrijheidsbegrip dus, dat de creativiteit in de mens losmaakt.”

D66'er Elida Tuinstra

HERINRICHTING SOCIALE ZEKERHEID

“Nederland is ziek”

CDA'er Ruud Lubbers
Minister-president 1982-1989

PRIVATISERING

“In beginsel moeten alle overheidsvoorzieningen en overheidsactiviteiten op mogelijkheden tot privatisering worden gezien”

CDA'er Onno Ruding
Minister van Financiën 1982-1989

LOONMATIGING EN ATV

Het Akkoord van Wassenaar is “een keuze van verantwoordelijke mensen voor een eigen rol in het geheel, in plaats van te zeer afhankelijk te zijn van keuzes die de overheid oplegt”

FNV-voorzitter Wim Kok

MARKTWERKING

“Aan een kankerpatiënt verdien je natuurlijk niet veel, dus je moet zorgen dat je omzet hebt.”

Voorzitter RvB Harry Luik
Kennemer Gasthuis

aantal gevolgen werknemers

Vakbond als derde partij >> volwassen arbeidsrelaties

Winstmaximering als primaire doel economische ontwikkeling >>
werknemers zijn kostenpost >> kwaliteit van werk onder druk >> groeiende
maatschappelijke ongelijkheid

Verscherpte concurrentie >> werknemers tegen elkaar uitgespeeld >>
verharding van de samenleving

Autonomie >> van hiërarchie naar zelfsturing >> deeltijdarbeid >>
emancipatie >> zeggenschap

1/2 dilemma's vakbeweging

Versplintering van de arbeidsmarkt

Organisatie van de arbeid • Bedrijven als netwerken om arbeid te managen • Arbeid als commodity ingekocht via human sourcing adviseur • Meerdere werkgevers op één werkplek • On demand: wekelijks veranderende uren, contracten en werkplekken

Organisatie van de arbeidsmarkt • Flexibele schil is 40% in 2018. • Waaronder 1 miljoen zzp'ers • 2/3 bedrijven maakt gebruik van tijdelijke contracten. • Veelheid aan constructies voor concurrentie op arbeidskosten • Subsidiering lage-lonen arbeidsmarkt

Organisatie van de productie • aan- en uitbesteding • inkopen volledige dienstverlening • intern ondernemerschap • business units • eigenaarschap

2/2 dilemma's vakbeweging

Dalende organisatiegraad

Onevenwichtig ledenbestand • oververtegenwoordiging van 45+, mannen, overheid, werkenden met vast contract • ondervertegenwoordiging van jongeren, hoger opgeleiden en mensen met wetenschappelijk beroep, zakelijke dienstverlening

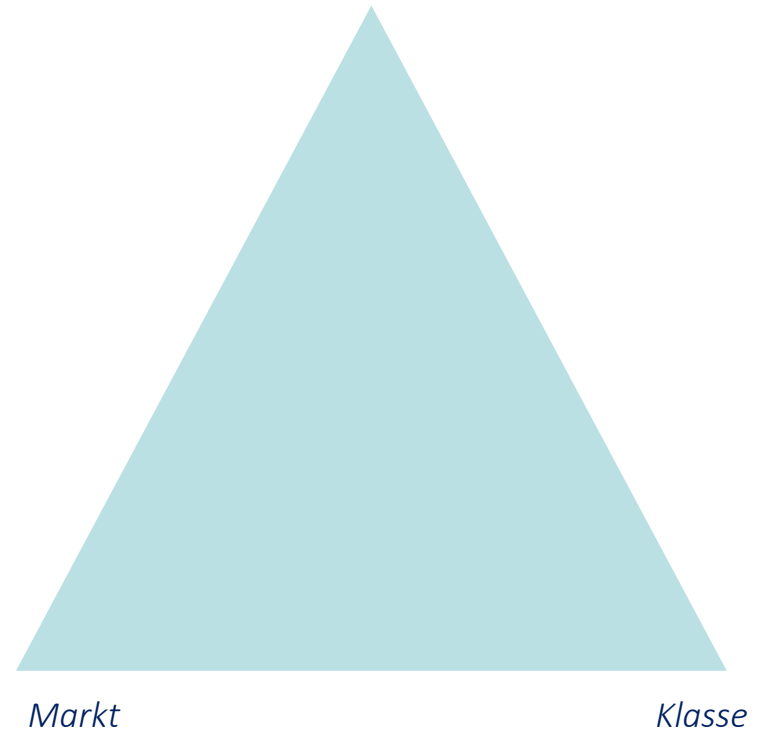
Hymans eternal triangle

Samenleving

Samenleving >> vakbeweging als onderdeel van sociaal partnerschap >> kapitalisme met menselijk gezicht >> *rerum novarum*

Klasse >> vakbeweging als voertuig voor de klassenstrijd >> socialisme >> syndicalisme

Markt >> vakbeweging als marktpartij >> zoveel mogelijk voor de leden >> business unionism

1/2 antwoorden

Dalende organisatiegraad >> verhogen vd waarde vh lidmaatschap

beleid en keuzes uitleggen met “voor onze leden” • members-only • ledenkortingen
organising • ledengedreven • opbouw ledencomités op werkvloer • sturing door leden

- >> riskante strategie met o-graad van -20% • mismatch positie in sociaal overleg en basis
- >> pockets of resistance • versterking profiel organisatie • exclusiviteit • doelgroepenaanpak
- >> >> niet-avv • verhoogt (marginaal) loonkosten van leden

Dalende organisatiegraad >> verbreden vd werkingsfeer vd bond

alle werknemers raadplegen over cao's • SER-advies 2013 • “Hoe breder ons mandaat, hoe sterker onze onderhandelingspositie” • algemeen belang

- >> vakbond als organisatiebureau • versterkt free riders • financiële gevolgen
- >> vermindert ideologische ruimte voor verschillende vakbonden
- >> verantwoordelijkheid inrichting arbeidsmarkt • algemeen belang

2/2 antwoorden

Versplintering arbeidsmarkt >> vakbondswerk in de bedrijven

Berghuis in Zeggenschap • onderhandelingseconomie • sociaal partner naar marktpartij
snoei hard onderhandelen • terug naar de werkvloer • weg uit Den Haag • tegenmacht •
maximale eruit rammelen

>> breuk met 'grote ruil' >> bedrijvenwerk jaren 80 >> leden aan zet >> markt bestrijden
>> gedwongen tot marktpartij daarom eigen belang voorop >> leden en nieuwe leden

Versplintering arbeidsmarkt >> vakbondswerk richting Den Haag

FNV congres • Race naar beneden • marktwerking • aanbesteding • concurrentie
Offensief • waterbed • naar DH • fundamentele verandering • samen met werkgevers?

>> oproep tot herstel sociaal partnerschap >> herstel machtsverhouding
>> vergroten mobilisatiekracht >> opbouw beweging >> markt bestrijden

Gevolgen vakbondsmodel

Samenleving >> vakbeweging onderdeel van sociaal partnerschap >> kapitalisme met menselijk gezicht >> rerum novarum

FNV >> polderen • SER • Star • avv
verbreding >> algemeen belang
Offensief >> sociaal partners • eerlijk

Klasse >> vakbeweging als voertuig voor klassenstrijd >> socialisme >> syndicalisme

taal >> ten aanval • strijd • offensief
analyse >> kapitaal wint arbeid verlies

Markt >> vakbeweging als marktpartij >> zoveel mogelijk voor de leden >> business unionism

waarde lidmaatschap >> marktpartij • winnen
organising >> ledenbelang primeert
Berghuis >> meedoen markt • maximeren

